ՍԴ1/0027/01/21
(ՀԿԴ/0153/01/23)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

7 մարտի 2024 թվական քաղաք Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ Համլետ Ասատրյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահ Արթուր Դավթյանս, ուսումնասիրելով թիվ ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթի ընդդատության հարցը լուծելու համար ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի՝ 2024 թվականի փետրվարի 16-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

<u>Վարույթի դատավարական նախապատմությունը</u>.

1. 2021 թվականի հունիսի 1-ին Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է թիվ 90556720 (ՍԴ1/0027/01/21) քրեական գործն ըստ մեղադրանքի՝ Անդրանիկ Երվանդի Վերանյանի՝ 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՀՀ քրեական օրենսգիրք) 375-րդ հոդվածի 4-րդ մասով:

2021 թվականի հունիսի 9-ին թիվ ՍԴ1/0027/01/21 քրեական գործն ընդունվել է դատարանի վարույթ և 2021 թվականի հունիսի 17-ին որոշում է կայացվել դատական քննություն նշանակելու մասին:

Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2021 թվականի սեպտեմբերի 7-ին որոշում է կայացրել քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և այն Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին:

1.1. 2021 թվականի սեպտեմբերի 24-ին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատավոր Դ.Հարությունյանը որոշում է կայացրել քրեական գործը վարույթ ընդունելու մասին:

2023 թվականի հուլիսի 6-ին թիվ ՍԴ1/0027/01/21 քրեական գործը վերամակագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատավոր Դ.Բալայանին:

Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2023 թվականի հուլիսի 6-ին որոշում է կայացրել թիվ ՍԴ1/0027/01/21 քրեական գործի վարույթը ստանձնելու և 2023 թվականի հուլիսի 19-ին նախնական դատալսումներ նշանակելու մասին:

1.2. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը, 2023 թվականի հուլիսի 19-ին՝ նախնական դատալսումների ընթացքում, որոշում է կայացրել քրեական վարույթն ըստ առարկայական ընդդատության Հակակոռուպցիոն դատարան ուղարկելու մասին:

2. Հակակոռուպցիոն դատարանը 2023 թվականի հուլիսի 25-ին որոշում է կայացրել թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործը վարույթ ընդունելու մասին: Նույն օրվա մեկ այլ որոշմամբ քրեական գործի քննությունը վերսկսվել է:

Հակակոռուպցիոն դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 16-ին որոշում է կայացրել քրեական գործն ըստ ընդդատության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան փոխանցելու մասին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 22-ին որոշում է կայացրել թիվ

ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու մասին՝ ընդդատության հարցը լուծելու համար:

4. Քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2024 թվականի փետրվարի 26-ին:

Ընդդատության վերաբերյալ հարցը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. Նախաքննության մարմնի՝ 2021 թվականի մարտի 31-ի որոշմամբ Անդրանիկ Երվանդի Վերանյանը ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 375-րդ հոդվածի 4-րդ մասով հանրորեն վտանգավոր այն արարքի համար, որ *«նա հանդիսանալով ՀՀ ՊՆ 50869 զորամասի հրամանատարի՝ մարտական պատրաստության գծով տեղակալ, կոչումով՝ փոխգնդապետ, այսինքն՝ պետ (հրամանատար), ՀՀ կառավարության՝ 27.09.2020թ-ի թիվ 1586-Ն որոշմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում հայտարարված «Ռազմական դրության» պայմաններում անձնական շահագրգռվածությունից ելնելով՝ չարաշահել է իր պաշտոնեական դիրքը, որն անզգուշությամբ նյութական ծանր հետևանքներ է առաջացրել:*

Այսպես.

2020թ. հոկտեմբերի 9-ին վերադաս հրամանատարությունից ստանալով զորամասի ողջ, այդ թվում՝ ինժեներասակրավորային վաշտի (այսուհետ նաև՝ ԻՍՎ) անձնակազմը ժամանակավոր տեղակայման վայրից՝ Արցախի Հանրապետության Արծվաշեն գյուղից Ջաբրաիլի տարածք տեղափոխելու հրաման, նուն հրամանի համաձայն՝ պատասխանատու լինելով ենթակարգից որևէ մեկի դուրս չմնալու և հետ չընկնելու համար, Իշխանաձոր գյուղի վարչական տարածքում՝ ժամը 17-ի սահմաններում, նկատելով, որ ԻՍՎ-ի անձնակազմը տեղափոխող «Ուրալ» մակնիշի ավտոմեքենան կանգնած է, իսկ անձնակազմը՝ ցրված ու պատսպարված դրա շրջակայքում, իր մոտ է հրավիրել ԻՍՎ-ի հրամանատար, կապիտան Տարոն Թադևոսի Նիկողոսյանին, հարցրել՝ ինչումն է խնդիրը, որ անձնակազմը չի տեղաշարժվում, ստացել պատասխան, որ օդում լսվում է անօդաչու թռչող սարքի (այսուհետ նաև՝ ԱԹՍ) ձայն և այդ իսկ պատճառով էլ երթը չեն շարունակում և

անձնակազմը գտնվում է ավտոմեքենայից դուրս, ԱԹՍ-ի ձայնը օդում լսելի լինելու պայմաններում և անձամբ՝ ևս լսելով օդում գտնվող ԱԹՍ-ի ձայնը, տրված վերոնշյալ հրամանը ժամանակին կատարելու, ինչպես նաև ոչ մեկին երթակարգից դուրս չթողնելու՝ իր առջև դրված խնդիրը կատարելու անձնական շահագրգռվածությունից ելնելով՝ հրամայել է կապիտան Տ.Նիկողոսյանին, ամեն դեպքում, ԱԹՍ-ից պատսպարված անձնակազմին նստեցնել ավտոմեքենան և շարունակել երթը, որից հետո վաշտի հրամանատարը կատարել է նրա հրամանը. զորամասի թվով 19 զինծառայողներ՝ կապիտան Տարոն Թադևոսի Նիկողոսյանը, ավագ լեյտենանտ Ասատուր Սուրենի Շահնազարյանը, պայմանագրային սերժանտ Հայկ Արամի Մկրտչյանը, կրտսեր սերժանտ Էդգար Վահեի Հայրապետյանը, շարքայիններ Արման Հարությունի Օհանյանը, Հրաչ Վարուժանի Մահտեսյանը, Պավել Միրանի Սահակյանը, Մանվել Դարվինի Ըոքոյանը, Արթուր Միսակի Խաչատրյանը, Գևորգ Յուրայի Ղուզանյանը, Արթուր Սերոբի Տիգրանյանը, Փայլակ Դավիթի Ղազարյանը, Արեն Կարենի Կիրակոսյանը, Արծրուն Մերուժանի Առաքելյանը, Սլավիկ Արարատի Ազարյանը, Արման Արամի Հովակիմյանը, Արտաշես Հակոբի Խալաթյանը, Ջավեն Սրեփանի Հակոբյանը և Արմեն Սրեփանի Հակոբյանը, նստել են ավտոմեքենան, շարժվել և երթից 10-15 րոպե անց ԱԹՍ-ը հարվածել է վերը նշված ավտոմեքենային, որի հետևանքով առաջացած հրդեհից, բացի շարքային Ա.Ս.Հակոբյանից, մնացած 18 զինծառայողները զոհվել են, շարքային Ա.Ս.Հակոբյանը, ինչպես նաև «Ուրալ» մակնիշի ավտոմեքենայի առջևից երթևեկող «Նիսան Պատֆայնդեր» մակնիշի ավտոմեքենայում գտնվող շարքային Ա.Հ.Օհանյանի հայրը՝ Հարություն Կարապետի Օհանյանն ու զորամասի ինժեներասապակրավորային ծառայության պետ, մայոր Խորեն Սիմոնի Մելիքյանը ստացել են տարբեր աստիճանի մարմնական վնասվածքներ, իսկ «Ուրալ- 432007-051» մակնիշի ՊՆ 78-45 Շ զինհամարանիշի ավտոմեքենայի և դրանում եղած զենքերի այրման և հետագա շահագործման համար ոչ պիտանի դառնալու հետևանքով պետությանը պատճառվել է ընդհանուր 21.157.070 ՀՀ դրամի գույքային վնաս (…)»[1]:

[1] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 5, թերթեր 139-140:

6. Հակակոռուպցիոն դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 16-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. *«(…) 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի N 6 հավելվածի համաձայն՝ նույն օրենսգրքի 375-րդ հոդվածի 4-րդ մասով նախատեսված արարքը ներառված է եղել կոռուպցիոն հանցագործությունները սահմանող ցանկում: (…)*

2021 թվականի մայիսի 5-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի N 1 հավելվածի համաձայն՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 549-րդ հոդվածը նույնպես ներառվել է կոռուպցիոն հանցանքների ցանկում: (…)

2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված և 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած «ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-31-Ն օրենքի համաձայն՝

«(…) Հոդված 7. Օրենսգրքի հավելված N 1-ում՝

3) «Հոդված 549. Իշխանազանցությունը կամ իշխանությունը չարաշահելը (բացառությամբ երբ արարքը կատարվել է ոչ շահադիտական դրդումներից ելնելով և բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով)»:

Վերոգրյալ իրավական նորմերի համակարգային վերլուծության արդյունքում հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Անդրանիկ Վերանյանին մեղադրանք է առաջադրվել ոչ թե շահադիտական դրդումներով, այլ անձնական շահագրգռվածությունից ելնելով ենթադրյալ հանցավոր արարք կատարելու համար, դատարանը գտնում է, որ թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործն այլևս ընդդատյա չէ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին: Միևնույն ժամանակ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հիշյալ քրեական գործի դարաձքային ընդդատությունը կողմերի համաձայնությամբ արդեն մեկ անգամ փոխվել և քրեական գործն ուղարկվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան, հետևաբար դատարանը գտնում է, որ թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործն ընդդատյա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանին (…)»[2]:

[2] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 15, թերթեր 141-146:

7. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 22-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. *«(...) 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունվել է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին թիվ ՀՕ-31-Ն օրենքը (ուժի մեջ է մտել 06.02.2024 թվականին), որով փոփոխության է ենթարկվել Օրենսգրքի հավելված N 1-ում: Մասնավորապես, ի թիվս այլնի, փոփոխության է ենթարկվել հավելված N 1-ում ընդգրկված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 549-րդ հոդվածը, այն է՝ Իշխանազանցությունը կամ իշխանությունը չարաշահելը (բացառությամբ երբ արարքը կատարվել է ոչ շահադիտական դրդումներից ելնելով և բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով):*

Մեջբերված դրույթի տառացի մեկնաբանության արդյունքում կարելի է ողջամիտ հետևության հանգել, որ օրենսդիրը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 549-րդ հոդվածը կոռուպցիոն հանցանքի շարքին չի դասում, եթե առկա է երկու պայմանների միաժամանակյա առկայությունը: Դրանք են՝ (1) արարքը պետք է կատարված լինի ոչ շահադիտական դրդումներով, (2) արարքն իր մեջ պետք է պարունակի բռնություն, բռնություն գործադրելու սպառնալիք կամ օգտագործվի զենք կամ հատուկ միջոց: Օրինակ՝ քննարկվող բացառությունը կլինի այն իրավիճակում, երբ զորամասի հրամանատարը ոչ շահադիտական դրդումներով բռնություն գործադրի զինծառայողի նկատմամբ, քանի որ այն որևէ կերպ չի առնչվում կոռուպցիոն բնույթի այս կամ այն երևույթների հետ, այսինքն, նշված արարքը կոռուպցիոն որևէ տարր չի պարունակի:

Ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ նշված դրույթում օգտագործվում է «և» շաղկապը: «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի (Նորմատիվ իրավական ակտում որոշ շաղկապների և բառերի կիրառումը) 1-ին մասում ընդգրկված են այն իրավիճակները, երբ նորմատիվ իրավական ակտում նորմի կիրառման համար թվարկված բոլոր պայմանների առկայությունը պարտադիր է, այն է՝ 1) նշված նորմի կիրառումը պայմանավորված է միայն «և» կամ «ու» շաղկապով բաժանված պայմաններով, կամ (...): Նշվածը նույնպես փաստում է այն մասին, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի N 1

հավելվածում ներառված 549-րդ հոդվածը կոռուպցիոն բնույթի հանցանքների շարքից դուրս գալու և ոչ կոռուպցիոն բնույթի արարք համարվելու համար պետք է առկա լինի թվարկված բոլոր պայմանների միաժամանակյա առկայությունը:

Մինչդեռ, Անդրանիկ Վերանյանին առաջադրված մեղադրանքի բովանդակությունից հետևում է, որ վերջինիս մեղսագրվում է արարք՝ պաշտոնեական դիրքի չարաշահում, որը կատարվել է անձնական շահագրգռվածությունից ելնելով և անզգուշությամբ առաջացրել է նյութական ծանր հետևանքներ: Այսինքն, նրան վերագրվող մեղադրանքի ծավալում բացակայում է «բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով» որակյալ հատկանիշը, ինչն իր հերթին վկայում է այն մասին, որ նշված հանցանքն ընդգրկված է Օրենսգրքի N 1 հավելվածում և համարվում է կոռուպցիոն բնույթի արարք: Հետևաբար, դատարանն իր անհամաձայնությունն է արտահայտում ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 16.02.2024 թվականի որոշմամբ նշված այն պնդմանը, որ թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործն ընդդատյա չէ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին:

Վերոնշյալից զատ, եթե մի պահ պատկերացնենք, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի որոշումը հիմնավոր է և Անդրանիկ Վերանյանի վերաբերյալ քրեական գործը կոռուպցիոն բնույթի չէ, ապա հարկ է փաստել, որ անգամ այդ իրավիճակում ՀՀ Հակակոռուպցիոն դատարանը գործն ըստ առարկայական ընդդատության ուղարկելու մասին որոշում չէր կարող կայացնել՝ այն պատճառաբանությամբ, որ ընդդատության կանոնների պահպանմամբ վարույթ ընդունված քրեական գործի (հիշյալ քրեական գործով դատավոր Ս.Խաչատրյանը 25.07.2023 որոշում է կայացրել քրեական գործը վարույթ ընդունելու մասին) ընդդատությունը չի կարող փոխվել՝ ելնելով քրեական վարույթի ընթացքում հետագա օրենսդրական փոփոխություններից: Այսինքն դատարանը գտնում է, որ գործի քննության ընթացքում քրեական օրենսգրքի համապատասխան հավելվածում փոփոխությունների դեպքում վարույթները չպետք է փոխանցեն ըստ ընդդատության, քանի որ դրանք դատարանի կողմից ստանալու պահին եղել են ճիշտ ընտրված ընդդատությամբ և կանխավարկածը պետք է լինի գործի քննության

շարունակությունը փվյալ դատարանում, այլ ոչ թե այն ըստ ընդդատության փոխանցելը:

Դատարանի այս դատողությունը, ի թիվս այլնի, պայմանավորված է հետևյալ հիմնավորումներով.

ա. Ընդդատության կանոնները պետք է զերծ պահեն անձին դատական շրջապտույտից՝ նպաստելով գործի քննության ողջամիտ ժամկետների պահպանմանը և արդյունավետ արդարադատության իրականացմանը:

բ. Գործի ընդդատությունը որոշելը, որպես դատավարական գործողություն, որոշվում է այդ գործը ստանալու պահին գործող օրենսգրքի նորմերին համապատասխան և դատավարական նորմի հետադարձության կանոն այդ մասով նախատեսված չէ:

գ. Քրեական օրենսգրքի հավելվածի փոփոխությունը համարվում է քրեական օրենքի փոփոխություն, որի վրա լիարժեքորեն տարածվում են քրեական օրենքի հետադարձության կանոնները սահմանող նորմի կարգավորումները: Այս դեպքում հարկ է արձանագրել, որ կոռուպցիոն հանցագործությունները սահմանող հավելվածի փոփոխությունը ոչ՛ մեղմացնող, ոչ՛ խստացնող օրենք է, հետևաբար դրա կիրառությունը հետադարձ կարգով անթույլատրելի է, եթե չկա համապատասխան անցումային դրույթ ընդունված օրենքում: Այլ կերպ՝ քրեական օրենքի փոփոխությունը, որով չի բարելավվում անձի վիճակը, տարածվում է այն ուժի մեջ մտնելուց հետո ծագած իրավահարաբերությունների վրա:

դ. ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված և 2024 թվականի փետրվարի 6-ին ուժի մեջ մտած ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքը չի նախատեսում անցումային դրույթ, ըստ որի դատարանների վարույթում գտնվող նախկին կոռուպցիոն բնույթի հանցագործությունների վերաբերյալ վարույթները պետք է փոխանցվեն ըստ ընդդատության: Դատարանն ընդգծում է, որ ի տարբերություն օրենսդրության փոփոխության նախկին դեպքերի, երբ օրենսդիրն անցումային դրույթի ուժով կարգավորել էր գործերի փոխանցումը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան, այս դեպքում նման նորմ չի նախատեսել, ինչը հիմք է տալիս գալ հիմնավոր այն եզրահանգման, որ օրենսդրի կամքն եղել է հիշյալ քրեական վարույթների

քննությունը գործը ստացած դատարանում մնալը: Հակառակ դեպքում հնարավոր է ստեղծվի մի իրավիճակ, երբ տարբեր ժամանակներում իրականացված օրենսդրական փոփոխությունների արդյունքում քրեական գործը կհայտնվի անվերջ «շրջապտույտի» մեջ: Օրինակ՝ դատարանում ավարտական փուլում (դատական վիճաբանություններ կամ եզրափակիչ ելույթներ) գտնվող քրեական գործը զուտ օրենսդրական փոփոխություններից ելնելով առարկայական ընդդատությամբ ուղարկվի այլ դատարան, իսկ որոշ ժամանակ անց՝ նույն հիմնավորումներով վերադարձվի այն ուղարկած դատարան:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը դատարանը վերահաստատում է իր մոտեցումը, որ առարկայական ընդդատության ենթակա գործերի ցանկում փոփոխության դեպքում գործում է ճիշտ ընդդատությամբ գործը ստացած դատարանի կողմից գործի քննությունը շարունակելու կանխավարկածը, եթե այլ բան նախատեսված չէ համապատասխան ընդունված նոր օրենքով:

Ավելին,

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 483-րդ հոդվածի 23-րդ մասի համաձայն՝ Սույն օրենսգրքի 260-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի նախատեսված կոռուպցիոն հանցանքների վերաբերյալ վարույթների բացառության մասով, 261-րդ հոդվածի 7-րդ մասի և 262-րդ հոդվածի 2-րդ մասի ուժի մեջ մտնելով պայմանավորված՝ Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող կոռուպցիոն հանցանքների վերաբերյալ գործերի (վարույթների) վերաբաշխումն իրականացվում է «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 14-ի ՀՕ-331-Ն սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածով սահմանված կարգով և դեպքերում:

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 14-ի ՀՕ-331-Ն սահմանադրական օրենքի անցումային դրույթները սահմանող 19-րդ հոդվածի 24-րդ մասը սահմանում է. «Հայաստանի

Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող՝ սույն մասով նախատեսված գործերը ենթակա չեն վերաբաշխման հակակոռուպցիոն դատարանին, եթե տվյալ գործով անցում է կատարվել դատաքննության փուլ։»։

Դատարանն արձանագրում է, որ թեև մեջբերված հոդվածների վերլուծությունից ակնհայտ է, որ դրանք վերաբերում են առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող կոռուպցիոն բնույթի քրեական գործերի վերաբաշխմանը, սակայն ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ օրենքը հստակ սահմանել է, որ այն քրեական գործերը, որոնցով անցում է կատարվել դատաքննության փուլ ենթակա չէ վերաբաշխման։ Նույն տրամաբանությամբ, հակակոռուպցիոն դատարանում գտնվող քրեական գործերը, որոնցում անցում է կատարվել դատաքննության փուլ չի կարող վերաբաշխվել և փոխանցվել առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան։

Դատարանը փաստում է, որ թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործով ՀՀ Հակակոռուպցիոն դատարանը անցում է կատարել դատաքննության փուլ (…), ինչը վկայում է այն մասին առարկայական ընդդատության կանոններով քրեական գործը չէր կարող փոխանցվել առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան։ (…)»[3]։

<u>Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը.</u>

8. Սույն վարույթով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավո՞ր է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթը ենթակա չէր փոխանցման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան։

9. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «*Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք*»։

[3] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 15, թերթեր 170-174։

10. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք, (…) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»*:

10.1. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, *«օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան»* հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է. *«Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կոդիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ»*[4]:

Միևնույն ժամանակ, դատական մատչելիության իրավունքի համատեքստում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ. *«Ներպետական դատական ատյանները դատավարական կանոնները կիրառելիս պետք է ձեռնպահ մնան դրանց չափազանցված ձևականացումից, որն իր ազդեցությունը կունենա դատավարության արդարացիության վրա»*[5]:

11. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ. *«(…) Գործերի պատշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (…), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու*

[4] Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Gorgiladze v. Georgia* գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ:

[5] Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Walchli v. France* գործով 2007 թվականի հուլիսի 26-ի վճիռը, գանգատ թիվ 35787/03, 29-րդ կետ:

իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված)։ (…)

Պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հստակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխատեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիտորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախապաշարմունքներ չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել։

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մատչելիության պատշաճ երաշխավորման համար (…)»[6]։

12. Վերոգրյալից հետևում է, որ ընդդատության կանոններն այն չափանիշներն են, որոնց հիման վրա որոշվում է, թե տվյալ գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն։ Ընդդատության կանոնները կոչված են անձին զերծ պահելու դատական շրջապտույտից, որը կարող է առաջանալ, եթե դատարանները հրաժարվեն գործը վարույթ ընդունել՝ իրենց ընդդատյա չլինելու պատճառաբանությամբ։

Ընդդատության ինստիտուտը հիմնարար նշանակություն ունեցող արժեք է, քանի որ այն անմիջականորեն կապված է անձի՝ օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարանի կողմից իր գործի քննության իրավունքի հետ։ Քրեական վարույթի մասնակիցների համար պետք է կանխատեսելի լինի, թե իրենց գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն։

Անհրաժեշտ է ընդգծել, որ վարույթն ըստ ընդդատության փոխանցելիս, չպետք է դրսևորվի չափազանց ձևական մոտեցում, և պետք է հաշվի առնվի նաև արդարադատության շահը։

---

[6] Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գևորգ Հարությունյանի* գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16։

13. 1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «*Առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանները քննում են բոլոր քրեական գործերը, բացառությամբ հակակոռուպցիոն դատարանին ընդդատյա գործերի, քրեադատավարական օրենսդրությամբ նախատեսված այլ գործեր (նյութեր), ինչպես նաև վերահսկողություն են իրականացնում քրեական գործի մինչդատական վարույթի նկատմամբ*»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 260-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «*Մարզերի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության և Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարաններին (այսուհետ՝ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան) ընդդատյա են առաջին ատյանի կարգով իրականացվող բոլոր վարույթները, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի հավելված N 1-ով նախատեսված կոռուպցիոն հանցանքների վերաբերյալ վարույթների, որոնք ընդդատյա են հակակոռուպցիոն դատարանին*»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի համաձայն՝ «*1. Նախնական դատաքննության ընթացքում պարզելով, որ տվյալ վարույթն ընդդատյա չէ իրեն, դատարանն այդ որոշմամբ անհապաղ փոխանցում է ըստ ընդդատության:*

(...)

5. Վարույթն ըստ ընդդատության ստացած հակակոռուպցիոն կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը մինչև նախնական դատաքննություն նշանակելը եռօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարույթը Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ դրա առարկայական ընդդատությանը:

(...)

8. Սույն հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված դեպքում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը, Վճռաբեկ դատարանի քրեական և հակակոռուպցիոն պալատների նախագահները վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստանալու պահից տասնօրյա ժամկետում վերջնականապես լուծում են վարույթի առարկայական ընդդատության

հարցը՝ ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ ընդունված որոշմամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան»:

«ՀՀ քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ի թիվ ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«Օրենսգրքի հավելված N 1-ում՝ (…)*

*3) «Հոդված 549. **Իշխանազանցությունը կամ իշխանությունը չարաշահելը»** բառերից հետո լրացնել «(բացառությամբ երբ արարքը կատարվել է ոչ շահադիտական դրդումներից ելնելով և բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով)» բառերով»:*

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 23-րդ և 24-րդ մասերի համաձայն՝ *«23. (…) Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններին ենթակա (…) կոռուպցիոն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը վերաբաշխվում են հակակոռուպցիոն դատարանի համապատասխան մասնագիտացում ունեցող դատավորների միջև, բացառությամբ սույն հոդվածի 24-րդ մասով սահմանված դեպքի:*

24. Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող՝ սույն մասով նախատեսված գործերը ենթակա չեն վերաբաշխման հակակոռուպցիոն դատարանին, եթե տվյալ գործով անցում է կատարվել դատաքննության փուլ»:

«Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված ՀՕ-333-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *«Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո Հայաստանի Հանրապետության առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող կոռուպցիոն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը վերաբաշխվում են հակակոռուպցիոն*

դատարանի դատավորների միջև, եթե տվյալ գործերով անցում չի կատարվել դատաքննության փուլ»:

13.2. «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 39-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1. Եթե օրենսդրության մեջ բացակայում է կոնկրետ հասարակական հարաբերությունը կարգավորող իրավական նորմը, սակայն օրենսդրությամբ սահմանված է համանման հարաբերությունները կարգավորող այլ իրավական նորմ, ապա այդպիսի հարաբերությունների նկատմամբ (եթե դա չի հակասում դրանց էությանը) կիրառվում են համանման հարաբերություններ կարգավորող իրավական նորմերը (օրենքի անալոգիա):(...):*

3. Օրենքի կամ իրավունքի անալոգիա չի կարող կիրառվել, եթե դրանով սահմանափակվում են անձանց իրավունքները, ազատությունները, կամ նրանց համար նախատեսվում է նոր պարտականություն կամ պատասխանատվություն, կամ խստացվում են նրանց նկատմամբ կիրառվող պատասխանատվության, հարկադրանքի միջոցները կամ դրանց կիրառման կարգը, հարկերի, տուրքերի և այլ պարտադիր վճարների վճարման կարգը, անձանց գործունեության նկատմամբ հսկողություն ու վերահսկողություն իրականացնելու պայմանները և կարգը:

4. Օրենքի անալոգիան և իրավունքի անալոգիան կարող են կիրառվել միայն, եթե տվյալ օրենքով չի արգելվում անալոգիայի կիրառումը»:

14. Նշված նորմերի համակարգային վերլուծությունից հետևում է, որ «ՀՀ քրեական օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ին ընդունված ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքով կատարված փոփոխությունների արդյունքում 2021 թվականի մայիսի 5-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 549-րդ հոդվածը (համապատասխանում է 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 375-րդ հոդվածին)՝ իշխանազանցությունը կամ իշխանությունը չարաշահելը, եթե կատարվել է *«ոչ շահադիտական դրդումներից ելնելով և բռնություն գործադրելով, բռնություն գործադրելու սպառնալիքով կամ զենք կամ հատուկ միջոց օգտագործելով»* այլևս չի հանդիսանում կոռուպցիոն բնույթի հանցանք և ընդգրկված չէ ՀՀ քրեական օրենսգրքի հավելված N 1-ում, հետևաբար դրանց վերաբերյալ վարույթներն ընդդատյա են առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին: Սակայն,

կատարված փոփոխությամբ որևէ կարգավորում չի սահմանվել առ այն, թե արդյո՞ք այդ փոփոխությունը պետք է տարածվի Հակակոռուպցիոն դատարանում դատաքննության փուլում գտնվող նմանատիպ վարույթների վրա՝ այլ կերպ արդյո՞ք այդ վարույթները ենթակա են վերաբաշխման, թե ոչ:

Այդուհանդերձ, դեռևս 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 23-րդ և 24-րդ մասերով, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված ՀՕ-333-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանվել է, որ ՀՀ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանների վարույթում գտնվող կոռուպցիոն հանցագործությունների վերաբերյալ այն գործերը, որոնցով **անցում է կատարվել դատաքննության փուլ, ենթակա չեն վերաբաշխման հակակոռուպցիոն դատարանին:** Այսինքն, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքով և «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-333-Ն օրենքով լուծում է տրվել համանման իրավահարաբերությանը, ըստ որի՝ դատաքննության փուլ անցում կատարված լինելու դեպքում առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի վարույթում գտնվող վարույթի փոխանցումը Հակակոռուպցիոն դատարան իրավաչափ չէ:

14.1. Հաշվի առնելով, որ ինչպես «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքը, այնպես էլ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը չեն արգելում անալոգիայի կիրառումը, ինչպես նաև այն, որ տվյալ պարագայում անալոգիայի կիրառումն անձանց իրավունքները, ազատությունները չի սահմանափակում կամ նրանց համար նոր պարտականություն կամ պատասխանատվություն չի նախատեսում՝ գտնում ենք, որ Հակակոռուպցիոն դատարանների վարույթում գտնվող՝ «ՀՀ քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ

և լրացումներ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ի թիվ ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի հիման վրա առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններին ընդդատյա վարույթների վերաբաշխման հարցը պետք է լուծվի ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն օրենքի 19-րդ հոդվածի 23-րդ և 24-րդ մասերին և «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-333-Ն օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասին համահունչ: Այլ կերպ՝ այն վարույթները, որոնցով Հակակոռուպցիոն դատարանն անցում է կատարել դատաքննության (հիմնական դատալսումների) փուլ, ենթակա չեն վերաբաշխման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

15. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- Հակակոռուպցիոն դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 3-ին կայացած դատական նիստի ընթացքում անցում է կատարել դատաքննության փուլ[7]:

- Հակակոռուպցիոն դատարանը որոշում է կայացրել վարույթն ըստ ընդդատության Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին՝ փաստելով, որ Ա.Վերանյանին մեղադրանք է առաջադրվել ոչ թե շահադիտական դրդումներով, այլ անձնական շահագրգռվածությունից ելնելով ենթադրյալ հանցավոր արարք կատարելու համար, հետևաբար, հիմք ընդունելով «ՀՀ քրեական օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2024 թվականի հունվարի 16-ի թիվ ՀՕ-31-Ն ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի կարգավորումը, գտել է, որ թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործն այլևս ընդդատյա չէ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին[8]:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը, արձանագրելով, որ թիվ ՀԿԴ/0153/01/23 քրեական գործով Հակակոռուպցիոն դատարանը անցում է կատարել դատաքննության փուլ, գտել է, որ քրեական գործը ենթակա չէր վերաբաշխման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

---

[7] Տե՛ս քրեական վարույթ, հատոր 14, թերթեր 50-56:
[8] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

16. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշմամբ վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ պետք է փաստել, որ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքով և «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-333-Ն օրենքով նախատեսված իրավակարգավորումների լույսի ներքո թիվ ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթը ենթակա չէր վերաբաշխման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, քանի որ սույն վարույթով Հակակոռուպցիոն դատարանն անցում է կատարել դատաքննության փուլ:

17. Վերոշարադրյալը հիմք է տալիս փաստելու, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթը ենթակա չէր փոխանցման առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան, հիմնավոր է:

18. Վերոգրյալի հիման վրա, ինչպես նաև, ելնելով արդարադատության շահի պաշտպանության և վարույթի արդարացիության ապահովման՝ ողջամիտ ժամկետում քննության անհրաժեշտությունից՝ գտնում ենք, որ թիվ ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթն ընդդատյա է Հակակոռուպցիոն դատարանին:

Ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 8-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

Անդրանիկ Երվանդի Վերանյանի վերաբերյալ 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի 375-րդ հոդվածի 4-րդ մասով թիվ ՍԴ1/0027/01/21 (ՀԿԴ/0153/01/23) քրեական վարույթն ընդդատյա է Հակակոռուպցիոն դատարանին:

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱՐԹՈՒՐ ԴԱՎԹՅԱՆ